

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ УРУГЛАР СОЛУНУ

СЫЛДЫСЧЫГАШ

№1 Январь 2008
(2865) вторник чыл

1945 чылдың март 1-де үндезилеттинген.
1990 чылдың февраль 1-де катап тургустунган.

Хүнүн үнөрү: 9.07; аягы: 15.57
Хүн дургунуң узуну: 6.50.
Айның үнөрү: 0.36
Ажыры: 11.34

Солун вторник санында үнөр.
Садар өртээ дугуржулга езугаар.

* * * * * Байыр чедиришкинери * * * * *

Эргим чаштар, уруглар!
Чаа чыл-биле Силер бүгүдөгө сет-килимниң ханызындан байыр чедирип, Чаа чылда бүгү-ле күзeldеринер бүдерин, ада-иенерниң чоргаарланыр уруглары, башкыларыңарның эки өөреникчилери, төрөөн Тываңарның келир үедө төлөптүг оолдары, уруглары болуруңарны база кезээде кадык, омак-сергек, хөглүг, өөрүшкү-маннайлыг, аас-кежиктиг болуруңарны күзедим!

Ш.В. Кара-оол,
ТР-ниң Чазааның Даргазы.

Эргим чаштар, өөреникчилер, сургуулдар!

Чаа үнүп келген 2008 чыл-биле Силерге байыр чедирип тур мен. Чаа чылда Силерниң бодап турган бодаалдарыңар, сорулгаларыңар, күзeldеринер боттаныр-ла болзунам.

Кадыңарны камнап, эки өөрениктер, ада-иенерниң, башкыларыңарның бүзүрелин шыңызыңар, уруглар. Бүгү-ле эки, чаагай чүүлдер Силерни бүргөп турар болзун! Чаа чыл-биле!

П.А. Морозов,
ТР-ниң өөредилге, эртем база аныяктар политиказының сайыды.

ЧЕДИИШКИННЕРНИ КҮЗЕДИВИС!

Экин. ынак солунувус "Сылдысчыгажывысты" кезээде номчуп турар-даа болзувусса, бир дугаар чааа бижип олур бис. Солунувусту үспейн, улаштыр 2008 чылда база чагыттырып алдывыс.

Чаа үнүп келген 2008 чыл таварыштыр бир-ле дугаарында, төрөөн Тыва-выстың Баштыны — Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Шолбан Валерьевич Кара-оолга база "Сылдысчыгаш" солунуң чогаалдыкчы коллективинге, бистин Шекпээр ортумаңк школының директору Эрес-оол Сааяевичиге, өөредилге эргелекчизи Зоя Дүрбүевнага, бүгү башкыларга, өөреникчилерге, ол ышкаш ынак ававыс Алина Салчаковна Ивановага, ыраккы Бай-Тайга кожуунунун Кара-Хөлде 70 харлыг хундүлүг кырган-ававыс Докпак Серенчаповна Ивановага, даай-авааларывыс Алдынай, Арина Салчаковналарга, честелеривис Май-оол Хертековичиге, Омак Дөгей-овичиге, акыларывыска, дунмаларывыска байыры-высты чедирип, бүгү-ле чүүлдерге чүглө экини, ажылыңга чедишкиннерни, кадыкшылды, өөрүшкүнү, аас-кежикти күзедивис.

Хундүткел-биле Отчугаш, Азиат Иванов алышкылар, Шекпээр ортумаңк школының өөреникчилери.

ЧАА ЧЫЛ! ЧАА ЧЫЛ!

Улуг-биче кижилерниң эң ынак Чаа чыл байырлалы динмиреп эрткен. Чурт 2008 чылдың чаа календары-биле чурттап эгелээн. Ол чорук бистин чуртувус, ооң иштинде республика бодунуң төөгүзүндө база бир солун чылды чурттап эрткенин демдеглеп турары ол.

Чаа чыл байырлалының бүдүүзүндө, 2007 чылдың декабрь 27-де, республиканың хоорай, суурларындан чалаткан 950 уругта Тываның В.Ш. Көк-оол аттыг хөгжүм-шини театрынга ТР-ниң Чазааның Даргазының Чаа чыл Елказы болуп эрткен. Бо уруглар шупту эки өөредилгелиг, яңзы-бүрү школачы олимпиадаларының, конкурстарының тиилекчилери болгаш социал камгалап негеттинип турар өг-бүлелерниң ажы-төлү болуп турар.

Хүндүскүнүн таптыгла 12.00 шакта эгелээн байырлалга Соок-Ирей, ооң Харжыгажы, Ак-Сал ирей, хуулгаазын илбичи Гарри Поттер эштери-биле, тоолчургу Кара күштер, Хаван, Күске, Моортай,

Элик... дээш, өскелер-даа киришкен. Театрның фойе-зинде үш черде Чаа чыл Елкаларын тургускаш, ойнаарактар-биле шимеп-каастаан. Чогум солун оюн-тоглаа, Шивижигеш долгандыр ыры-шоор төп сцена чанынга эртип турган.

Чалаткан уругларга хөгжүмнүг шини театрның артистери көргүскөн, а

ТР-ниң Чазааның Даргазы Ш.В.Кара-оол баштаан бөлүк сайыттар келген уругларга, ада-иелерге, аалчыларга байыр чедиргеннер. Чазак Даргазы Чаа чыл маскаралдарының тиилекчилери болган уругларга чунгулаар шанактарны, чымчак ойнаарактарны шаңнал кылдыр ты-выскан. Ол дээрге, Кызылдың школаларының өөре-

никчилери: Долаана Сотпа, Долаана Монгуш, Кунгаа-Доржу биле Кунгаа-Сүрүн Монгуш алышкылар, Октябрина Натсак, Өлчей Сундуй болгаш Айгуш Сарыглар-дыр.

ТР-ниң Чазааның Даргазының Чаа чыл Елказынга уруглар мага хандыр дыштанып, ойнап-хөглөп алганнар.

Бистин корр.

"Эврика" төвүндө

СОЛУН, ХӨГЛҮГ ЭРТКЕН

Кызыл кожуунун "Эврика" немелде өөредилге төвүгө Чаа чыл байырлалы кайгамчык солун эрткен. Төптө ажылдап турар бөлгүм бүрүзү тус-тузунда чогаадкчы чоруун көргүзүп, байырлалга уран-талантызын бараалгаткан.

"Аныяк чазаныкчы" (башкызы О.Монгуш) бөлгүмүнүн оолдары индейлерниң амыдыралын, "Экология" бөлгүмүнүн уруглары (башкызы А.Ооржак) "Караңгы дүн" деп көргүзүгнү, "Чинчилер дизип, даараар" бөлгүм (башкызы Н.Венгер) чөөн-чүк улзуунун амыдыралын солун кылдыр ойнап күөсөткеннер. Төптүн ыраажылары Меңги Пюндуп, Дарган-оол Монгуш чыылганнарга аян туткан.

"Театр" бөлгүмүнүн (башкызы К.Ондар) уруглары харжыгаштар болуп алгаш танцылап, уругларны ойнадып, хөглеткеннер.

Бал-маскарадка эге школаның өөреникчилери база идекпейлиг киржип, делегейниң аңгы-аңгы чурттарын таныштырганнар.

Тоолчургу Чаа чылдың байырлалы айыраңнаан өнөрлүг фейерверк-биле доозулган.

"Экология" бөлгүмүнүн уруглары
"Караңгы дүн" деп көргүзүгнү көргүскен соонда

"Аныяк чазаныкчы" бөлгүмүнүн оолдары

Меңги Пюндуп, Дарган-оол Монгуш
ырлап турар

Светлана ДАНЗЫН-ООЛ.

СПОРТКА ЫНАК ЭЖИШКИЛЕР

Кызылдың №12 школа-зының доозукчу 11 "е" юридиктиг класының өөреникчилери Уян-Маадыр Монгуш (солагай талазында) биле Артыш Байлак Чаа 2008 чылда школаның эки демдектерлиг доозуп, кандыг-бир дээди өөредилге черинче чедишкенин кирип алырын күзеп турарлар бис.

Бо оолдарның кайызы-даа спортка хандыкшылдыг. Уян-Маадыр чүгле Тывада эвес, Россияда билдинтир боксер, Артыш узун хемчээлге маңнаар, баскетболга сонуургадыг.

Чаа чыл таварыштыр

эжишкилер чаңгысклассчыларыңа, школада башкыларыңа болгаш республиканың аңгы-аңгы булуң-

нарында өөренип турар чергелеринге аас-кежи чедишкенин, быжыгандыкшылды күзеп турар

ЧАА ЧЫЛ БҮДҮҮЗҮНДЕ ААЛДААШКЫННАР

Чаа чыл байырлалы өг-бүдө бүрүзүнүн улуг идегел-биле манаары хуулгаазынның, тоолзуг байырлалы. Бичии уруглар Чаа чылдың белектерин четтикпейн, шупту чүвени хары угда алыксаар, манаар кижилеривис ол-ла болгай.

Чаа чылдың бүдүүзүндө Кызылдың №14 школының 4 "е" (класс башкызы Куулар У.Н.) база 5-ки (театр бөлүмүнүн удурткучу Леликова Е.В.) класстарының өөреникчилери декабрь 19, 20 хүннеринде

Кызылдың Бай-Хаак кудумчузунда болгаш "Гуманный" аттыг уругларның хоргаадал бажыңнарыңа чедип, солун концерттерни, сценажыткан оюн-көргүзүглерни, танцы-самны бараалгадып чорааннар. Олар чүгле оон-биле кызыгаарланмайн, ында чурттап турар, ада-иезиниң хайгааралыңдан үнгөн, эриг-баарлың чассыдышкыннарыңдан кызаттырган уругларга амданның конфеталарын, шоколадтарны, апельсин-

нерни, чараш ойнаарактары база идик-хепти тусунда уругларга үлөп, белектерни сөңнөп, бичии чаштарны чедип алган долгандыр хорооводтан, лашканнар-даа, Бергелер таварышканнарны кээрткөй-шаанда ачы-дузаны оларга чедирип, сеткиңиз чырың оларга сөңнөп, эң-не буянның чорук даянны айтыр ашаар.

Рамса ОНДАР
социал-педагог

КРЕМЛЬГЕ КЫМНАР ЕЛКАПААНЫП?

Чылдың-на Россиянын Чазанын шиттири-биле тускай көрдүнгөн программалар езугаар чурттуң яны-бүрү булуңнарыңдан чыылган чаштар Кремльге кээп, Чаа чылдың елказын долгандыр самнап, Соок-Ирейден солун белекчигештерни ап, Чаа чылды уткууру чаңыл болган.

Бистин республикадан бо чылын 10 уруг Москваже елкалап чорааннар. Оларнын аразыңдан эң эки өөредилгелиг, сагылга-чурумнуң 4 уругну ТР-ниң Өөредилге, эртем болгаш аныяктар политиказының яамызы, 3 өөреникчини Күш-ажыл болгаш социал политика яамызы база 3 уругну Иштики херектер яамызы чоруткан.

Бир уругга аай-дедир орук өртээ-биле кады нинти чарыгдал 10 муң рубль болган. Өөреникчилерге тус чер администрациялары, хуу сайгарлыкчылар база боттут дузаны чедирип, идик-хепти садып, акша-төгерикти бергеннер.

Күш-ажыл болгаш социал политика яамызының мурунундан чораан уруглар колдуунда өг-бүлөгө болгаш

ажы-төлге социал дуза кадар төлтернин учедунда турар өөреникчилер болуп турар. Яамының үндүргөн акша-төгери-биле Эрин кожуундан Айлаана Мажааны (3 кл.) болгаш республиканың социал дуза кадар төвүнүн Поддержка аттыг хоргадал черинден Кан-оол Доңакты чоруткан.

Чүгле эки өөредилгезинден аңгыда бо уруглар «Тепло маминых рук», «Каким я вижу свою семью в будущем» деп темаларлыг

чогаадылар мөөрейлерин тилекчилери болуп турар. Өөредилге яамызының мурунундан республиканың кадет школының өөреникчизи Аяс Ооржак, Кызыл хоорайның школа-интернаттан Айзаана Хомуш «Спутник» суурда «Нилеж школа-интернаттан Шолчалай Ондар Кремльге чараш Елканы көөр аргал болганнар.

Г. Хомуш
Чурукта: Кремль
Елкалап чораан уруг

Тоолдоп берейн бе?

Тускай үндүрүлгө

"Сылдысчыгаш" уруглар солунунун чогаалдыкчы коллективинин ук солунну 2008 чылдың бирги чартында чагыдып алган идеядагы номчукчуларына үнүп келген Чаа чыл таварыштыр сөңгөзөн тускай үндүрүлгөзү.

ИРЕЙ-КАДАЙ

Шыяан ам, эртенгинин эртезинде, бурунгунун мурнунда, буга-деге мыйызы буступ дүжүп, ирт-серге мыйызы

ыңай-ла болуп-тур. Оор чүзү боор, корткан уу-биле Пар-Арзылаңнын дүгүнден туттунупкаш, салдырмайын барып-тыр оо.

Шыяан ам, Пар-Арзылаң мунган кижини ола чоруп оргаш, арыг ишти черге чедип кээп-тирлер эвеспе. Оор кижини чүзү боор бир ыяштан туттунупкан чүве-дир. оозу база-ла сыйлып баткаш, мурнунга кээп үңгертине берип-тир. Ол-ла ыяжын үңгери алгаш, чиге сонгу чүкче угландыр хап олурган чүве-дир.

Ол өйдө мурнуу чүктүн хааны доктаа-вайн турган чүве-дир.

Ачылыг башкыга шо-төлгө салдырарга. "Чиге сонгу чүктен Пар-Арзылаң мунган, сандан ыяш үңгерген кижини кел чыдар-дыр" — деп чугаалап олурган чүве-дир. "Бир эвес ол кижини күрү тутар болза, хаан доктаар чер-дир. Ол кижини тутпас болза, хаан ызырынмас чер-дир" — деп чарлык болган чүве-дир. Ачылыг башкы келир хүнүн ол чернин чонунга сагындырып олуруп-тур эвеспе. Ара-албаты аш-чемни, арага-дарыны белеткеп алгаш, айның чаазында, хүнүн экиндинде езулуг чаагай чолукшуп, магалыг чаагай байырлап, чаа хаанын уткуп ап турган чүве-дир. Пар-Арзылаң мунган, сандан ыяш үңгерген биеэги багай самдар оол ол чернин хааны болуп, үш айның үжөн хонуунда, тос айның тозан хонуунда байырлап келген чүве-дир. Бир-ле бодап кээрге, биеэги чангыс кара инектиг ирей-кадай сагыжынга кирип кээп-тир. Оларынче ара-албатызын чорудуп, эккелдирип-тир эвеспе. "Олар эвес болза мээң мындыг күрү тутар харыым кайда боор?" деп бодап олурган оол чүве-дир.

Ирей-кадайны шил бажынга олуртуп, оюн оя, чигин чире чурттап чоруй барып-тыр оо.

ирин дүжүп турар шагда, чангыс кара инектиг ирей-кадай улус чурттап чораан чүве-дир. Ол ирей-кадай чангыс инээн хүндүс боорга элчип-селчип кадарып турган чүве-дир. Бир-ле дүне ирей-кадай инээн дөжөөнүн дужунга баглап алгаш чыдып ап-тырлар. Кадай чыткаш: "Эрткен дүне дүжүмүнүн чиктин кончук болду, ашак, бо дүне удаан-даа херээ бар бе?" Инээвисти оор алгаш баар ыйнаан" — деп ашаанга чугаалап чыдып-тыр.

Ол-ла өйдө Пар-Арзылаң ирей-кадайны чангыс кара инээ-биле чиир дээш манап чыткан чүве-дир. Ирей-кадайның чугаазын дыннааш, Пар-Арзылаң кайгап чыдып-тыр. "Ол чүзү боор боларның оор деп, харын Пар-Арзылаң чангыс инээвисти чиптейне дивес. Менден артык оор деп чүве-дир база бар чүве-дир аа. Боларның ол оорун көрүп көрзе!" — деп. Пар-Арзылаң боданып чыдып-тыр.

Ынчап боданып чыдырда, оор чедип кээп, ирей-кадайның инээ деп бодааш, Пар-Арзылаңны мунупкан чүве-дир.

Оон чүзү боор Пар-Арзылаң "Оор деп чүве-дир бо-ла-дыр" — деп бодаан-меннээн уу-биле халааш,

ЭРТЕМНИГ ООЛ

Эртемниг оол чораан чүве-дир. Бир хемни куду бадый олурарга, бай аал турган чурт бар болган. Оол-даа чүзү боор, чуртту шинчилеп эгелээн чүве-дир. Хоюуну чыдынынга баарга, хоюуну аразында кара баштыг ак сергелиг болган.

Тевезинин ойттап чораан черинге баарга, бир караа согур кара бууралыг болган. Өөнүн орнунга баарга, кадайы иштиг кижини болган иргин. Оон бээр үш чыл чеде берген болган.

Оол ол-ла чоруп чоруурга, бир бай аал ко-даны көстүп келген. Ол аалга чедип кээрге, хаан кижини аалы болган. Ол хааннын амыр-мендизин айтырарга, олурарга:

— Силер эртемниг кижини болгай силер, чүнү шинчилеп кааптыңар? — деп, хаан айтырган.

— Бир черге чоруп олурарга, шаанда аал турган өдөк шинчиледим — деп, оол харыылаан. Хаан олурарга:

— Канчаар шинчиледим? — деп айтырган.

— Өдөөнүн ортузунга баарымга, хоюуну аразында кара баштыг ак сергелиг чорду.

— Кара баштыг ак сергелиг деп канчап билдин? — деп, хаан айтырган.

— Өдөк ортузунда ак даш бар чорду, серге аңаа чытканын шинчиледим — деп, оол харыылаан. Хаан турарга:

— Оонгыңа чүнү шинчиледим? — дээр.

— Тевезинин ойттап чораан черинге баарымга, бир караа согур кара бууралыг чорду — деп-тир. — Ону канчап билдин? — деп, хаан айтырган.

— Ойттап чораан черинден билдим. Кадык карааның талазындан ойттап чери илден, согур талазында ойт-сиген чүм чыдар чорду — деп, оол харыылаан:

— Оон ыңай чүнү шинчиледим? — дээр. Өөнүн орнунга баарымга, кадайы иштиг кижини чорду. Хаан олурарга:

— Ону канчап билдин? — деп-тир.

Оол олурарга:

— Орган черинден

билдим. даянып алгаш олуруп турган чорду — дээр иргин.

Хаан ол-ла бүгүнү бодап олурарга, оон бээр үш чыл болган. Кадайының төрөөн огу үш харлыг, кара баштыг ак серге-даа, согур кара буура-даа шупту ол хааның болган иргин.

Ынчангаш хаан ол оолду шынчы кижини дээш, чарлык үндүргөн иргин.

— Даштын калчан кара иртти өлүрүңер! — деп, хааларын дужааган.

Хаалары иртти өлүргөш, эддин быжыргаш, оолга салган иргин.

Оол олурарга:

— Мен хой эдди чип чораан мен, ыт эдди чивейн чораан мен! — дээр, оол эътти чивейн барган иргин.

Оон хаан тура халааш, көгээржиктен арага куткан иргин.

Оол олурарга:

— Мен арага ижип чораан мен, шары думчууну суун иштейн чораан мен! — дээр, араганы иштейн барган оол иргин.

Хаан хорадап:

— Ирт-даа өлүрүп бээрге, арага-даа бээрге ишпес, чивес чүзү кижини сен? Карачал кижини хааныңны чүгө хүндүлөвөс сен? — деп олуруп-тур эвеспе.

Оол олурарга:

— Хаан кижиден төрүттүнгөн хаан кижини дээр, карачал кижини төлү-дүр сен! — деп, оол удур харыылаан иргин.

Хаан ажынып, хорадап:

— Эртемниг, шинчээчн оолдун бажын кезер — деп, чарлык үндүргөн иргин.

Демги оолдун бажын кезеринин мурнуу чарында хаан кырган незин келдиртип алгаш:

— Бо тоянчыга ирт өлүрүп бээриме. "ыт эдди чивес мен" дээр-дир. арага кудуп бээримге. "шары думчууну суун ишпес мен" дээр. "Хаан кижиден төрүттүнгөн дээрним карачал кижини төлү-дүр сен!" диди. Ынчангаш мени дорамчы лааны дээр бо оолдун бажын кезер деп дужаа-дым. Моон ужурунда кырган ием сени келдиртип алдым — деп, хаан чугаалап орган иргин.

Хаанның незин олур-гаш: оглунга бүгү шынчы чугаалап берип олуруп-тур эвеспе:

— Оолдун бажын алырынга сен далашпа, оглум. Ол оол шуптузун шын чугаалаан-дыр. Калчан кара ирттиң эддин "ыт эдди" дээр, чивээни шын-дыр. Шаанда, ол ирт хураган турда, незин өлүп калган. Оон ыт амзырип өстүргөн чүве, оол ону чугаалап олурары ол-дур. "Шары думчууну суун ишпес мен" дээрн база шын-дыр. Энир чылын күзүн шары думчууну төрөзине доңа берген дошту чылапчугаа каап тур-гаш тиккен арага болгай, ону ынчап олурганы ол-дур — деп, авазы ону сөглээн иргин.

— Ынчаарга, мени "карачал кижини төлү-дүр сен!" деп чүгө ынча дээрн ол? — деп, хаан айтырган.

— Ынчаарга, оглум, сени мен хаан кижиден эвес, карачал кижиден төрөөнн шын чүве, оглум, ынчангаш ону оолдун чугаалап олурганы шын-дыр — деп, авазы сөглээн ир-гин.

Хаан-даа чүзү боор, авазың чугаазыңа бүзүрөп, эртемниг оолду эңне шынчы, ак сеткилдиг кижини дээр магаданчыг чаагай йөрөөлүн салып, мактал-шанналын бергеш, чорудупкан хаан иргин.

Эртемниг оол-даа оруктап чоруй барды, мен-даа оруум-биле чанып келдим.

★ спорт ★ хостуг хүреш ★ спорт ★ хостуг

ТЫВА МӨГЕЛЕР ҮЛҮГ-ХУУЗУН КИИРГЕН

Чаа чып бүдүүзүндө Пипецк хоорайга хостуг хүрешке Россияның Кубогу дээш маргылдаа болуп эрткен.

Аңаа тыва мөгелер: Менги Чудак (50кг), Мерген Санаа (55кг), Опан Сат (60кг) база хүрешкеннер.

Бистин мөгелеривис Красноярск крайның шилдик командазынын кижигүннери бооп хүрешкенер. Тыва мөгелериниң маргылдаага чедиишкинниң хүрешкенин туннелинде кожоларывыстың командазы нинти команда талазы-биле бирги черин ээлеп, Россияның Кубогунун эдилекчилери болган. Хууда кымның канчаар хүрешкенин алырга, Опан Сат

биле Менги Чудак боттарының деңизинге чемпионнааш, алдын медальдарын чаалап алган, а Мерген Санаа мөнгүн медальга төлөптүг болган.

Удаваас бо мөге оолдарывыс Красноярскиниң Дээди спортчу мергежил школазының чемпионнадынга хүрежирлер. Аңаа тилээр болза, Сибириң шилдик командазының кижигүнүнче кирип, Иван Ярыгинниң Дээди шаниалы — Гран при дээш делегей турниринге хүрежирлер.

★ спорт ★ каратэ ★ спорт ★ каратэ ★ спорт ★

КАРАТИСТЕРНИҢ ЧЕДИИШКИНИ

Эрткен чылдың төнчүзүндө Красноярск хоорайга каратэге (шин-киокушинкай) Сибириң бирги чери дээш маргылдаа

зын тос элээди каратистер чедиишкинниң төлээлээн, оларның үжү боттарының деңизинге чемпионнаан. Кызылдың №1 школазынын өөреникчизи Антон Шипилин чиик деңзиге, №8 школадан Иван Никифоров ортумаак деңзиге, удуруланыкчыларындан артык күштүүн көргүзүп, тилекчилер болган.

Аар деңзилиг Константин Блинов маргылдаага хамыкты кайгаткан. Ол Бугу Россия маргылдааларының чемпионнары — ийн спорт мастеринге кандидаттарны бүзүрелдик октаан.

болуп эрткен.

Ук маргылдаага Тываның каратэ федерация-

МУРНУКУ ОДУРУГДА

Омск хоорайга болуп эрткен каратэге регионнар аразынын "Сибириң идеягели" маргылдаага Тываның каратистери чедиишкинниң киришкен.

Ук маргылдаага Сибирь федералдыг округтун эң тергиниң дээн каратистерин илереткен. Тываның командазынын 16 кижигүннериңден 8 кижиги шаңналдыг черлерин ээлээн, оларның үжү алдын медальдар. Кызылдың №15 гимназиязынын өөреникчизи Амир Мунзук мырынай ийн шаңналды чаалап алган: бирээзи бодунуң килинге чемпионнааны дээш, өскөзү эң эки техника дээш. База бир алдын медальга Артем Мерзляков төлөптүг болган. Бо чедиишкиннер Тываның каратистери Сибирь

федералдыг округунун мурнуку одуруунда чоруп турарынын херечизи-дир.

Маргылдаага Тываның командазы бир-ле дугаар чангыс аай спортчу формалыг киришкен. "Форвард" деп биддингир фирманың спортчу костюмнарын каратистерге, мөгелерге ТР-нин Чазааның Даргазы Шолбан Валеревич Кара-оол белекке бергенин команданың тренери Чингиз Алиев өөрүшкүбиле чугаалап, өөрүп-четтиргенин илередиң турар.

Удаваас февраль айда Тываның каратистери Брянск хоорайга уруглар болгаш улуг улус аразынга болур Россия чемпионадынга киржирлер.

**Материалдарны
Адыгжа СААЯ белектээн.**

Олимпиада

СОНУУРГАПЫ УЛГАТКАН

Декабрь айның төнчүзүндө Кызыл хоорайның школарының 9-11 класстарының өөреникчилериниң аразынга чаңчып болган эртемнер олимпиадазы болуп эрткен.

Кызыл хоорайнын мэриязының өөредилге комитетинин даргазынын оралакчызы, олимпиаданы эрттирер оргкомитеттин даргазы Анжелика Дитрихтин чугаалааны-биле алырга, олимпиадага хоорайның 13 нинти билиг школарындан 1206 өөреникчилер 16 эртемнерге билиин шылгап, идеккейлиг киришкен. Олардан 139 кижиги быжыг билиин көргүскөш, тилекчилер, шаңналдыг черлерин ээлери болганнар. Өөреникчилери тергин билиин көргүскөн 5 эң эки школарның санынче №15 лицей, №1, 3, 5, 14 дугаар школар кирген. №7,8 школарның өөреникчилеринин билиин деңгели эрткен чылдарга көөрдө экижиң эгелээн. "Өөредилге-национал төлөвилелди амыдыралга боттандырып эгелээн соонда башкыларның-даа, өөреникчилериниң-даа харыс-салгазы бедээн, сонуургалы улгаткан, ангы-ангы конкурстарга, олимпиадаларга киржилгези идеккейжээнин Анжелика Александровна демдегеп турар.

Олимпиаданың хаашкыны №9 гимназияга байырлыг байдалга эрткен. Кызыл хоорайның мэриниң оралакчызы Л. Волгина тилекчи болган, шаңналдыг чер алган өөреникчилерге, оларның башкыларынга сертификаттарны, Хүндүлел бижиктерни тывыскаш, акша шаңналдарын сөөлзүреді, чазын сөөлгү коңга байырлаалында тыпсырын дыңнаткан.

Уруглар чуруп тур!

Чаа чып-биле өңүктөр!

Чайыраана МОНГУШ чураан,
6 класс, Ййме школазы.

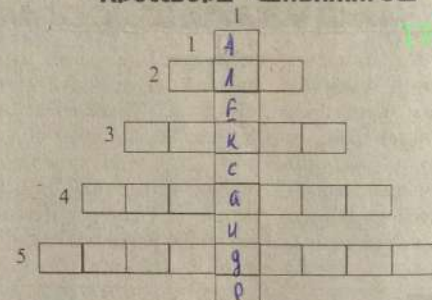
Хаван: "Мен-даа чаныптайн..."

Аяна САМДАР-ООЛ чураан,
6 "Б" класс, Кур-Чер школазы.

Кроссворд "Шивижигеш"

Доора дургаар: 1. Ужуглелдин эге үжүү. 2. Кеземче онаары. 3. Чадыг кижиниң азы ан-менниң оруу. 4. Сан деп сөстүн чоок сөзү. 5. Номчукчуларга чугула чүүл. **Узун дургаар:** "Сылдысчыгаш" солунун кол редакторунун ады.

Отнугаш, Азиат ИВАНОВ алышкылар тургускан, Шекпээр школазының өөреникчилери.

ТЫППААННАРГА ХАРЫЫ

№52 "Сылдысчыгашта" "Хаван" деп чайинвордтун харыызы: 1. Тевек. 2. Каргы. 3. Ынаа. 4. Алдын. 5. Начын. 6. Найысылал. 7. Лимби. 8. Иви. 9. Итпек. 10. Какпа. 11. Аптара. 12. Академия.

СЫЛДЫСЧЫГАШ

"Океан-97" Бугу Россия фестивалының дипломанты.

"Чонор-дэш-2004" республика конкурсузунун лауреады. Россияның Журналистер Эвилелиниң дипломанты.

Редакцияның адреси: 667000, Тыва Республикасы, Кызыл, Красноармейская кудумчузу, 100. Парлаага бажыны, 4-ку кызыл кабинеттер 75, 76, 77, 79.

Индекси 10013.

Тираж 3821 экз.

Чагыт №140.

Россия Федерациязынын Парлаага, телерадио-массалыг болгаш коммуникация херектеринин талазы-биле яамынын Ортайкы Сибириде регионнар аразынын девнектэр эргелели "Сылдысчыгаш" солуну бүтүрүзүн. Херечилеи — Т-00015.

Солуну ТР-ниң "Тываолиграф" хурушун уюмдарыг бугурулушунун парлаан. (Кызыл, Шегиникин-Кравченко, 1) Парлаагаже дугаары: график суугаар пөндөлүктө

Тургузукчулары:

Тыва Республиканың парлаага болгаш ий-Республиканың нинти болгаш профессионал өөредилге яамызы.

Факс 8(394) 22-2-06-17. Телефоннары: Кол редакторунун — 2-06-17. Секретарь — 3-17-90. Килдистер — 3-17-87. Бухгалтериянын — 3-17-90.

10 шакты. Херек кырылды пөндөлүктө 900 шакты. Редакция бижикчел чүүлдерге, тиргитирган, чурал чураттарга, шүүлүк болгаш прога чогаалдарына сайгарылга кылбас болгаш оларны эзеринге дедир элгиле, авторлар-биле чыгылаажылгы чорутпас.

Солуну РФ-тиң парлаага болгаш массалыг коммуникация херектеринин талазы-биле Аггителениң деткимчези-биле үндүрүп турар.